

Nordisk eller svensk?

Meningsutbytet vid folkhögskolemötet i Jönköping om vår folkhögskolas öfvervägande nordiska eller svenska uppgift har förvisso väckt mycken sensation ej blott vid det ifrågavarande tillfället och i en stor del af prässen, utan på många andra håll också. — T. ex. hos undertecknad, som hvarken var med på mötet eller tillhör folkhögskolan eller prässen.

Kan det verkligen vara herrar Odhners och Holmströms m. fl. allvarliga mening, att folkhögskolorna i Sverige skola vara i första rummet nordiska, d. v. s. skandinaviska, och i andra rummet svenska? Eller ha vi uppfattat saken orätt och läst galet innantill? Att folkhögskolan är utgången från Danmark, är ett allom bekant faktum. Likaså att den till sin ursprungliga tendens var i första rummet dansk, i andra rummet nordisk. Hvarken i Danmark eller i Norge har man någonsin förstått sig på att underordna det nationella under det nordiska. Om man nu öfverflyttar folkhögskoleidén i svensk jordmån, skulle det väl vara *allra mest* grundsatsstroget att göra våra högskolor 1:o danska, 2:o nordiska, 3:o svenska. Men det har väl aldrig någon velat vidgå. Däremot är det helt förklarligt och halft ursäktligt, om man från början tänkt sig dem 1:o nordiska, 2:o svenska, 3:o danska. Att ännu den dag som är äldre folkhögskolemän ända från skandinavismens jubeldagar hafva sina sympatier lagda i denna ordning, är väl förklarligt, men icke längre ursäktligt. Den enda rätta ordningen är nu mer: 1:o svenska, 2:o nordiska, 3:o icke — danska (än mindre norska).

När herr Odhner talar om sin djupa smärta öfver de sista årens politiska händelser i Norden, så tror och förstår man honom till fullo, men man känner icke respekt för denna smärta förr, än han lyckats med dess hjälp bryta sig ut ur det nät af fördomar, hvaren den gamla skandinavismen hållit honom och tusenden af oss alla fångna.

Skandinavismen är död. Dödsåret är oss obekant, men han blef begravnen 1905. Dödsorsaken är falskt spel på alla tre händerna, Danmarks, Norges och Sveriges, resp. egen nytta, högmot och dumhet. Den svenska dumheten har för öfrigt varit förenad med en icke ringa portion trolöshet mot modern fosterlandet.

Att vara nordisk i första rummet och svensk i andra, kunde från fosterländsk synpunkt låta säga sig, så länge det var möjligt att tro på skandinavismen såsom i sig motsägselöst inneslutande de tre nordiska ländernas — här särskildt Sveriges — speciella intressen. Men från 1905 kan den, som följer med samtidens historia, icke

Riksskyttetäflingens medalj.

längre tro på en sådan harmoni. Det bör hafva blifvit klart för oss, att de skandinaviska sträfvandena tenderat till att exploatera Sveriges resurser och nedsätta dess ära till förmån för grannarna. Våra grannar hafva nu en gång blottat sin brist på bröderliga känslor för oss därhän, att vi i dem måste se ej blott oanvändbara bundsförvanter, utan farliga grannar, för så vidt vi icke sätta oss i stånd att försvara våra svenska intressen och vår svenska egenart så väl mot dem som mot den öfriga världen.

Kan den svenska folkhögskolan tveka om sin uppgift, huruvida hon i detta sakernas läge skall i första hand fostra nordiska eller svenska män och kvinnor?

Hvad är detta för tal af herr Odhner, att *det svenska* bör i folkhögskolan blott mera indirekt framträda under lärarnas personliga umgänge med eleverna? Alltså: man skall tala dansk-norska högt och svenska tyst? Detta motiveras med, att fosterlandskarleken är »för stor och helig, för att man däraf skall göra ett bravurnummer». Vi kunna icke hjälpa, att vi tycka detta likna bra mycket en judaskyss. Annars heter det, att »däraf hjärtat fullt är, det talar munnen». Och den, som inte vill tala högt till försvar för sin i tysthet baktalade och praktiskt förolämpade mor, synes oss vara en omanlig son. Nej, herr Odhner, tala svenska högt till folkhögskolans elever

och tala tills vidare *inte* alls dansk-norska till dem! Det är, med förlof, vårt »chauvinistiska» råd.

Herr O. lär ock ha sagt, att »om ej Nordens folk finna hvarandra, går det dem alla illa». Det är nog möjligt. Men den avisen må för närvarande adresseras till våra grannar. Vi hafva nu låtit oss finna i öfver ett halft sekel, och det har inbragt oss bara smålek och förlust. Nu må *de* söka oss lika mycket som *vi* sökt dem. Sannerligen, de skola aldrig sätta värde på att hafva funnit oss, förr än det kostat dem något. Nu är vår svenska uppgift att *finna* och *vara* oss *själfva*, så långt vi förmå. Kunna vi icke hålla upp gamla Sverige med egna resurser äfven utan och emot våra grannar, skola vi icke kunna hålla upp hvarken oss eller dem på annat sätt heller. Så hafva vi läst Nordens nyaste historia.

Än en gång: skandinavismen är död. Nu skola vi inte segla med lik i lasten, utan följa med vår tid, äfven om det kostar på en smula att vidgå och afsvärja gamla fördomar.

Är det så, att folkhögskolan just nu skall lägga sordin på den fosterländska känslan hos vår ungdom, denna känsla, som blott allt för länge legat i ide hos oss alla och blott allt för lätt skall kunna söfvas in igen, då är denna skoltyps samhällsnytta mer än tvifvelaktig, och då är hon föga förtjänt af svenska folkets sympati